

26. helluntain jälkeinen viikko, perjantai

Päivän epistola

(1. Tim. 4: 4 – 8, 16)

”Poikani Timoteus, kaikki, minkä Jumala on luonut, on hyvää, eikä siitä tarvitse hylätä mitään, kun se otetaan kiittäen vastaan. Jumalan sana ja rukous pyhittävät sen. Kun opetat veljiä näin, olet hyvä Kristuksen Jeesuksen palvelija ja saat itsekin vahvistusta siitä uskonopista ja oikeasta opetuksesta, jota olet noudattanut. Hylkää jumalattomat ja joutavat tarut. Harjoita itseäsi oikeaan uskoon. Ruumiin harjoittamisesta on vain vähän hyötyä, mutta oikeasta uskosta on hyötyä kaikkeen, sillä siihen liittyy lupaus sekä nykyisestä että tulevasta elämästä. Valvo itseäsi ja opetustasi, pidä kiinni näistä ohjeista! Silloin pelastat sekä itsesi että ne, jotka kuulevat sinua.”

Ennen tätä tekstiämme Paavali kirjoitti vääristä opettajista. Hän mainitsi vääräksi opetuksesi sen, että naimisiin ei saisi mennä ja että Jumalan luomaa ruokaa ei saisi syödä. Näitä vastaan Paavali toteaa: ”minkä Jumala on luonut, on hyvää, eikä siitä tarvitse hylätä mitään, kun se otetaan kiittäen vastaan.” Luotu on itsessään jo hyvää, lisäksi ”Jumalan sana ja rukous pyhittävät sen.” Jumalan sana tarkoittaa Poikaa (Joh. 1: 1; Hepr. 4: 12; 1. Piet. 1: 23; 1. Joh. 1: 1). Jumalan sana voi tarkoittaa Uudessa testamentissa Jumalan luovaa tahtoa (2. Piet. 3: 5, 7), Vanhaa testamenttia (Mark. 7: 13), siunausta, jossa on Jumalan nimi (tämä kohta), evankeliumia itsessään (Ap.t. 4: 31; 6: 7; 13: 5, 26; 15: 7, 36; 1. Tess. 2: 13) tai erityistä sanomaa Jumalalta. Joskus on vaikea tietää tarkoittaako sana sana Kristusta itseään vai Hänestä kerrottua (Kol. 1: 25). Jumalan sanan levittäminen merkitsee Kristuksen levittämistä. Uskonoppi ja oikea opetus on evankeliumin sisältö. Oikea opetus pelastuksesta johdattaa ihmisen yhteyteen Kristuksen, Jumalan Sanan kanssa. Opetukseen tulee kuulua opetus Jumalan Sanasta, muutoin opetus on turhaa.

Timoteuksen ja hänen oppilaittensa on pysyttävä Paavalin antamassa opetuksessa. Paavali on myös toiminnassa Timoteukselle esimerkki. Nykyinen käännös: ”Hylkää jumalattomat ja joutavat tarut” on vanhemmassa suomennoksessa muodossa: ”Mutta epäpyhiä ämmäin taruja karta”. Teksti todellakin sisältää sanan ämmä tai akka. Paavali on huolestunut naisten osuudesta väärässä opetuksessa.

”Ruumiin harjoittamisesta on vain vähän hyötyä” ei ole tarkoitettu urheiluharjoituksia vastaan. Se on suunnattu harhaoppisten ruumiillista pidättäytymistä vastaan. Paavali oli aikaisemmin Korinttilaiskirjeessä kirjoittanut, että lopun ajan tullessa on parempi, ettei ihmisellä ole aviollisia

sitoumuksia (1. Kor. 7: 8 – 9, 25 - 31). Nyt tilanne on toinen, lopun aika ei ole käsillä ja kirkon tulevaisuus on lapsissa. Oikea usko suuntautuu tulevaisuuteen, kohti pelastusta.

Näitä Paavalin kirjoittamia ohjeita Timoteuksen tuli noudattaa ja tarkkailla itseään, että toimii ja opettaa oikein. Silloin Timoteus itse sekä hänen oppilaansa pelastuvat.

Päivän evankeliumi

(Luuk. 16: 15 – 18; 17: 1 – 4)

”Herra sanoi luokseen tulleille juutalaisille: ”Ihmisten edessä te olette olevinanne hurskaita, mutta Jumala tuntee teidän sydämenne. Se, mikä on ihmisten silmissä arvokasta, on Jumalalle iljetys. ”Lain ja profeettojen aika kesti Johannekseen asti. Siitä lähtien on julistettu hyvää sanomaa Jumalan valtakunnasta, ja jokainen tunkeutuu väkisin sinne. Mutta laista ei häviä piirtoakaan, ennemmin katoavat taivas ja maa. Jokainen, joka hylkää vaimonsa ja nai toisen, tekee aviorikoksen, ja samoin tekee aviorikoksen se, joka nai miehensä hylkäämän naisen.” Jeesus sanoi opetuslapsilleen: ”Viettelysten täytyy tulla, se on väistämätöntä, mutta voi sitä, jonka kautta ne tulevat! Parempi olisi hänelle, että hänet heitettäisiin mereen myllynkivi kaulassa, kuin että hän johdattaa lankeemukseen yhdenkään näistä vähäisistä. Pitäkää varanne! ”Jos veljesi tekee väärin, nuhtele häntä, ja jos hän sitten katuu, anna hänelle anteeksi. Vaikka hän seitsemästi päivässä rikkoisi sinua vastaan ja seitsemästi tulisi sanomaan sinulle: ”Minä kadun”, anna hänelle anteeksi.”

Hieman aikaisemmin Jeesus oli todennut, että ihminen ei voi palvella sekä Jumalaa, että mammonaa. Rahanahneet fariseukset ivailivat Jeesukselle (Luuk. 16: 13 – 14). Nyt Jeesus puhuu heille. Ensin Hän toteaa, että vaikka fariseukset ovat olevinaan hurskaita, niin Jumala näkee heidän iljetyksensä.

Luukkaan tapa käyttää saamaansa taustamateriaalia kertoo hänen perustamiensa seurakuntien tilanteesta. Niissä on mukana juutalais-kristittyjä, joista ainakin osa on fariseuksia. Nämä muodostivat Luukkaan seurakunnissa oman ryhmänsä, joka katsoi olevansa muita parempia. Todennäköisesti he olivat myös varakkaampia, kuin muut seurakunnan jäsenet. Tekstin tarkoituksena on varoittaa näitä parempiosaisia. Heidän pitää jakaa elämänsä apua tarvitsevien kanssa. Parempiosaisien ajatusten taustalla vaikutti juutalainen ajatus, että Jumala siunaa varakkuudella (tai vallalla, asemalla, ihmisten ylistyksellä) niitä ihmisiä, jotka noudattavat Jumalan käskyjä (vrt. 5. Moos. 28: 1 – 6; Jes. 1: 19). He ajattelevat saaneensa varakkuuden sen takia, että he olivat vanhurskaita. Näin he olivat mielestään muita parempia. Nyt Jeesus toteaa epäsuorasti, että tämä

ajattelu ei ole oikein. Ihmiset eivät näe heidän ulkokultaisuutensa läpi, mutta Jumala näkee sydämeen (1. Sam. 16: 7).

”Ja jokainen tunkeutuu väkisin sinne” on Suomessa käytettävän alttarievankeliumin tekstin mukainen. Nykyinen suomennos on miedompi: ”ja jokaista vaaditaan tulemaan sinne”. Tekstissä mainittu Johannes on Johannes Kastaja. Laki tarkoittaa viittä Mooseksen kirjaa ja profeettojen aika Mooseksen jälkeistä aikaa. Vastaava kirjallisuus löytyy Vanhasta testamentista. Vanhan testamentin aikana korostettiin aineellista hyvyttä. Mutta nyt tilanne muuttui. Aineellinen hyvä jää taka-alalle. Johannes Kastajalla ei ollut omaisuutta.

Nyt alkaa hyvän sanoman (=evankeliumin) aika Jumalan valtakunnasta. Hyvän sanoman aika jatkaa siis Mooseksen ja profeettojen aikaa. Nämä ajat yhdistetään tässä tekstissä toisiinsa. Lain ja profeettojen aika päättyy Johannekseen ja hänen opetuksensa kautta Jumalan lupauksen toteutuksen alku ilmaistaan maailmalle. Jeesus osoittaa, että Hänen opetuksensa on Vanhan testamentin opetuksen täydennys, sen keskuksena on ihmisen elämän jakaminen niiden kanssa, jotka apua tarvitsevat.

”Mutta laista ei häviä piirtoakaan” (vrt. myös Matt. 5: 18) ansaitsee huomiomme kahdesta syystä. Sana piirto tarkoittaa korkomerkkiä, siis hyvin pientä asiaa. Toisaalta laki pitää ymmärtää tässä oikein. Sillä tarkoitetaan rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä, mutta ei isien perinnäissääntöjä. Laki sen alkuperäisessä merkityksessä on edelleen voimassa. Todennäköisesti se tässä yhteydessä liittyy kysymykseen avioliitosta, joka tulee esille seuraavassa jakeessa.

Luukas yhdistää ahneuden fariseuksiin. Samalla he olivat korottaneet itsensä muusta kansasta. Näin hän käyttää kreikkalais-roomalaisen yhteiskunnan perinnettä vääriä opettajia vastaan. Muualla Uudessa testamentissa ahneus liitetään seksuaalisiin synteihin. Näin tekee myös Luukas kertomalla esimerkkejä aviorikoksesta. Mielenkiintoista on, että Luukkaan antama esimerkki sopii täysin neljännesruhtinas Herodes Antipakseen (Luuk. 3: 19).

Vanha testamentti salli avioeron (5. Moos. 24: 1), jos ”mies lakkaa pitämästä vaimostaan”. Kyseessä on tilanne, jossa mies alkaa vihata vaimoaan. Jotta mitään pahempaa ei naiselle tapahdu, yhteisössä katsottiin paremmaksi sallia ero. Jeesus totesi tämänkin aviorikokseksi (vrt. myös Matt. 5: 31 – 32). Jeesus näkee avioliiton ikuiseksi. Samalla hän myös toteaa, että väärä seksuaalinen käytös (synti) voi johtaa tilanteeseen, jossa avioliitto purkautuu. Eri paikallisilla ortodoksisilla kirkkoilla on avioeroa koskien osittain poikkeavia näkemyksiä. Joissakin paikalliskirkkoissa avioero on mahdollista vain

aviorikoksen sattuessa, joissakin se on mahdollista muistakin syistä. Kirkko vihki enintään kolmanteen avioliittoon.

Kutsu Jumalan valtakuntaan on tarkoitettu kaikille, ei vain jollekin etuoikeutetulle ryhmälle. Kutsuun tulee vastata toimimalla: ”jokainen tunkeutuu sinne väkisin”. Rikkaille se merkitsee asennemuutosta, itsekkyydestä tulee siirtyä lähimmäisen rakastamiseen käytännön toimilla.

Tekstimme koostuu kahdesta eri osasta. Niiden väliin jää kertomus rikkaasta miehestä ja Lasaruksesta. Siinä kertomuksessa annetaan esimerkki rikkaan miehen väärästä toiminnasta. Tarkemmin sanoen siitä, että hän ei toiminut lainkaan, sillä hän ei jakanut elämäänsä Lasaruksen kanssa.

Jeesus varoittaa opetuslapsiaan niistä vaaroista, mitkä kohtaavat Hänen seuraajiaan. ”Viettelys” tarkoittaa sellaista asiaa, joka saa jonkun luopumaan Jeesuksen seuraamisesta. Kyseinen sana voidaan suomentaa sanoilla ansa, viettelys, pahennus tai kompastuskivi. Niiden ”täytyy tulla” paljastaa sen tosiasian, että jokaista uskovaa kohtaavat erilaiset kiusaukset, jotka yrittävät viedä ihmistä pois seurakunnasta, lähimmäisen rakastamisesta, pelastuksesta. Ihmisen valinnan vapaus mahdollistaa kiusausten kohtaamisen kuin myös niiden torjumisen.

”Voi sitä, jonka kautta ne tulevat” osoittaa syyllisiksi myös ne, joiden kautta kiusaus tulee. Jos kysymys on väärän opetuksen antamisesta, niin tämä toiminta perustuu opettajan vapaaseen valintaan. Tässä korostuu vastuu annetusta opetuksesta.

”Myllynkivi” on nimensä mukaisesti myllynkivi, Palestiinassa yleisiä olivat basaltista muovatut myllynkivet, jotka painoivat jopa satoja kiloja. Myllynkiven sitominen ihmiseen ja mereen heittäminen aiheuttaa varman kuoleman.

”Yhdenkään näistä vähäisistä” on vanhemman suomennoksen mukaan ”yhden näistä pienistä”, joka on lähempänä alkuperäistä tekstiä. Tässä kristittyjä verrataan pieniin lapsiin, joita on helppo viekotella tekemään jotain väärää. Matteuksen evankeliumissa Jeesus asetti opetuslasten esikuvaksi pienen lapsen, sillä he ovat nöyriä, kuuliaisia, haluavat rakastaa ja ottaa vastaan rakkautta (Matt. 18: 1 – 6). Hieman aikaisemmin Jeesus oli Luukkaan evankeliumin mukaan puhunut isäntäänsä odottavista palvelijoista (Luuk. 12: 35 – 48), joista osa toimi oikein ja osa väärin. Näillä palvelijoilla tarkoitettiin Kirkon työntekijöitä, sen papistoa. Varoittaako Luukas tässä seurakuntiansa papistoa viettelemästä seurakuntalaisia johonkin sellaiseen, joka estääkin pelastuksen?

Väärin toimivaa pitää ohjata oikeaan toimintaan. Jeesus kehottaa antamaan anteeksi, jos anteeksipyyntö on todellinen. Isä meidän -rukous ei ole tarkoitettu vain luettavaksi vaan myös toteutettavaksi. Tekstissä mainittu luku seitsemän kertaa tarkoittaa monta kertaa, aina silloin, kun anteeksipyytjä on tosissaan pyytämässä anteeksi. Pietarille Hän ilmoitti, että anteeksi on annettava ”seitsemänkymmentäseitsemän kertaa” (Matt. 18: 22).